

Издание бр: 04 ~ 04/2016

Balkan PERSPECTIVES

Списание за соочување со минатото

ШТО Е ДЕЈТОН?

..... 14

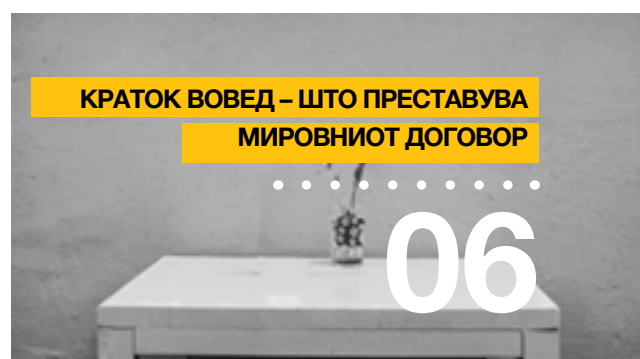
**БРИСЕЛСКАТА СПОГОДБА –
НАПРЕДОК ИЛИ ПРОЦЕС?**

..... 20

Хартии за мир

03. ВОВЕД	16. КОНФЛИКТТО ПРЕСТАНА, НО НЕ И МЕЃУЕТНИЧКИ ИНЦИДЕНТИ - ОХРИДСКИОТ ДОГОВОР НЕ УСПЕАЛ БИДЕЈЌИ БИЛ ЗЛОУПОТРЕБЕН ЗА ПОИНАКВИ ПОЛИТИЧКИ ЦЕЛИ
04. ВОКС ПОПУЛИ	
06. КРАТОК ВОВЕД – ШТО ПРЕСТАВУВА МИРОВНИОТ ДОГОВОР	18. ВЛАДО ПОПОВСКИ: ФАЛИ ПОЗИТИВНА ПРОМОЦИЈА НА ОРД ЗА ДА СЕ НАДМИНЕ НЕДОВЕРБАТА
08. РАМБУЈЕ:ВОЈНА, КАКО ПРОДЛЖЕНИЕ НА ПОЛИТИКА	
10. ДЕЈТОНСКИОТ МИРОВЕН ДОГОВОР ВО ЗАГЛАВИЈАТА НА БОСАНСКИТЕ ПОРТАЛИ И ПЕЧАТОТ	20. БРИСЕЛСКАТА СПОГОДБА – НАПРЕДОК ИЛИ ПРОЦЕС?
14. ШТО Е ДЕЈТОН?	23. ВЕСТИ И НОВОСТИ
	24. ИМПРЕСУМ

ВОВЕД

Почитувани читатели,

Справувањето со минатото е широка тема. Тоа опфаќа многу процеси кои општеството може да ги поднесе особено кога се однесува на насилството и политичкото потиснување во своето минато. Во претходните изданија испитувавме апстрактни и емоционални теми како што се сеќавање на минатото, комеморација на знајни и незнајни херои и како преживеаните се справуваат со оваа траума.

Сега, ние сме посветени на најновото прашањето на Балканот. Перспективите на повеќето технички и политички прашања од мировните договори. Далеку од тоа дека сето ова реално есо помала важност. Мировните договори ги поставуваат основитена сето она што доаѓа по војната. Тие се резултат од дипломатијата и често имаат најразлични форми. Некои мировни договори едноставно го запираат насилството, додека другите ги дефинираат јасните насоки за повоениот период и придонесуваат во институционалните реформи.

По немирите во 1990-тите, политичката сцена на Западен Балкан е обликувана од повеќе мировни договори и дипломатски преговори. Некои од нив ќе бидат претставени и ќе бидат предмет на дискусија во ова издание.

Прво за Дејтонскиот договор, мировен договор со кој беше ставен крај на војната во Босна. Многу се зборуваше за Дејтонскиот договор. Наместо да продолжи дискусијата понатаму, ви претставуваме различни информации кои преовладуваа во медиумите во Босна и Херцеговина на 20-годишнината од договорот во 2015. Различните наслови јасно покажуваат дека мислењата се поделени, и дека се уште не е јасна и конечна пресудата на Дејтонскиот договор.

Меѓународната дипломатија која ги опфаќа завојуваниите балкански држави продолжи во 1990-тите, следниот сет на преговори беа во

1999 година во Рамбује, меѓу Сојузна Република Југославија и делегација на косовските Албанци. Договорот подготвен од страна на НАТО, на крајот не беше прифатен од страна на југословенската делегација, кое што доведе до бомбардирање на Југославија од страна на НАТО. Преговорите и неговите резултати се уште се спорни. Јулијана Мојсиловиќ не враќа назад во времето и ни овозможува да ги доживееме преговорите.

Само две години подоцна, Р.Македонија беше центарот на вниманието, за да потпише договор. Охридскиот рамковен договор беше потпишан помеѓу Владата на Република Македонија и претставници од албанската заедница во Македонија, ставајќи крај на насилството меѓу двете страни. Ние истражуваме како на договорот се гледа денес од страна на претставниците на граѓанското општество во Р.Македонија. Покрај тоа, ние разговаравме со г-дин Владо Поповски кој учествуваше во преговорите, кој ни даде директен увид на процесот во тоа време.

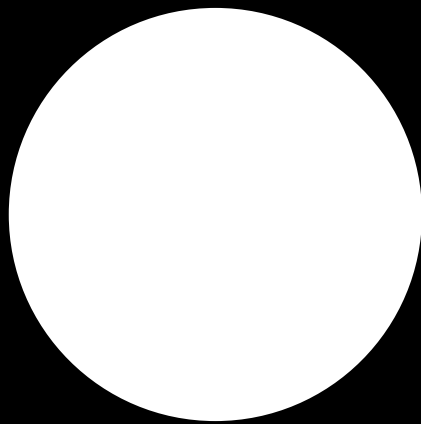
Преговорите продолжуваат и денес, како и разговорите меѓу Србија и Косово во Брисел. Додека овие дискусии не треба да се сфатат како формирање на мировен договор, тие само придонесуваат за нормализирање на односите меѓу Србија и Косово. Анализата на преговорите, напишана од страна на Андреас Берг, е прилично песимистичка во врска со процесот на справувањето со минатото на двете земји, но ги поздравува преговорите, како прв чекор во долгиот процес кон мирот.

Се надеваме дека ќе уживате во читањето на ова ново издание на *Balkan.Perspectives!*

Со почит,

Маике Дафелд
Главен и одговорен уредник

Дали верувате во мировни договори?

Босна и Херцеговина

Мислам дека мировниот договор во Босна и Херцеговина целосно не ја оправдува целта, бидејќи не доведе до просперитет на земјата, или јавна и политичка стабилност. Сепак, Мировниот договор воведо нова "ера" во историјата на Босна. Босна и Херцеговина, барем, постигна некаков вид на сувереност и заврши војната. Дваесет години по потпишувањето на мировниот договор, граѓаните на Босна и Херцеговина сè уште живеат во "поствоениот период", во навидум просперитетна земја.

Божана П., 37 години

Од моја гледна точка, едно дете што беше среќно да биде сведок на Дејтонскиот мировен договор, а на крајот на војната во Босна и Херцеговина, мировните договори се одличен инструмент за спречување на конфликти и спречување на понатамошни жртви. Бидејќи ова е најчесто само формално решение, решение за запирање на конфликтот, јас мислам дека мировните договори можежат да се подобрат само со вистински напори на заинтересираните страни во постигнување на долгорочни решенија со цел да се постигне вистинска благосостојба за конфликтните страни.

Belma П., 32

За жал, јас не верувам во мировни договори, затоа што оние кои ги знам во Босна и Херцеговина најчесто биле наметнати од надвор. Мислам дека ова е само привремено решение и само ги одложува проблемите кои се прошируваат во едно општество, без разлика од каква природа. Ако едно општество не може да ги реши вековните недоразбирања и да постигне заедничко разбирање тогаш мировниот договор е само парче хартија и прашање е до кога ќе има вредност.

Амела М., 28

Македонија

Не сметам дека е тешко да се верува во мировни договори. Фактот дека историјата не учи за нив, е примерот со Охридскиот договор, кој го прекина вооружениот конфликт и со тоа на политичкиот дијалог мубеше дадена можност да воведат мир.

Елхам Б., 29

Да, јас верувам во мировните договори, но за тие договори да опстојат и воспостават вистински мир, многу услови треба да се исполнети. Прво, конфликтот треба да епрекинат и договорите да бидат прифатени од страна на општеството. Од друга страна договорите кои се наметнати од надвор нема да ја постигнат својата цел, која е враќање на мирот и можноста за подобра иднина на општеството.

Данијела З., 23

Ова е прилично незгодно прашање, бидејќи мировните договори се договори потпишани од страна на владите, а не од луѓето. Значи, ако може да се каже дека владата е демократски избрана и ако ги претставува желбите на мнозинството од народот во таа земја; и да претпоставиме дека две или повеќе влади го почитуваат договорот, тогаш јас можеби и не би рекол дека верувам во договорите, бидејќи зборот "верувам", е доста силен збор, но мислам дека можат да се заложат за некаков став и да се потрудат за да се постигне одредена цел.

Ана-Марија К., 25

Косово

Јас не верувам во мировни договори, затоа што верувам дека овие договори се направени законски и се напишани правила. Вистинските договори, кои верувам дека треба да се потпишат со цел да се постигне мир, се оние кои се однесуваат на соработка и солидарност меѓу двете популации, или меѓу одредени групи во една популација. Ова значи соработка, усогласување на интереси и избегнување на конфликти или други прашања кои водат кон влошување на лоши односи и конфликти. Значи, јас не верувам во мировните договори ако не се практикуваат како резултат на граѓанската и државната мобилизација. А, јас не верувам во договорите кои се потпишани и се само парче хартија.

Албулена Н., 26

Тешко е да се поверува дека овие договори, кои се потпишани од страна на некој кој ја претставува земјата, можат да се практикуваат во реалниот живот. Се разбира, како идеја, тоа е најтвоек начин да се стави крај на војната или да се заврши некој совет за нешто негативно. Но содржината на овие договори е секогаш мистерија. На пример имате договори меѓу Косово и Србија, но вистинските договори никогаш не беа објавени. Единственото нешто што се објавува се оние, каде што тие мислат дека почнуваат да го практикуваат - но по две години, бидејќи се потпишани договори, ние се уште немаме никакви заклучоци за тоа што тие, всушност, се согласија или она што им помогна на двете земји, Косово и Србија, да се развијат и да се насочат кон Европската унија. Па многу е тешко да се поверува во Мировните договори. Тоа е еден голем концепт.

Рамадан С., 21

Мировните договори се најдобар начин, јас навистина верувам во тоа. Сепак, станува тешко кога се работи за регионот. Има време, но се надевам дека ќе имаме мировни договори во иднина, особено со Србија.

Kushtrim L., 32

Србија

Делумно, но тоа зависи до кој степен земјите кои влегуваат во мировниот договор, се цивилизирани.

Мара А., 24

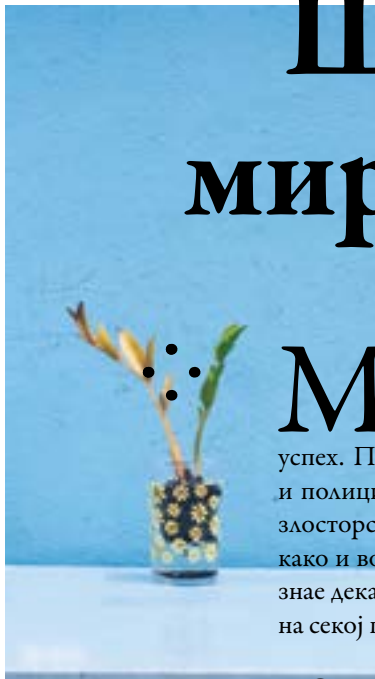
Повеќе не. Мировните договори склучени по Првата и Втората светска војна беа поинакви. Овие договори беа склучени меѓу неколку земји и остатокот на светот и беше невозможно да не се согласиш со нив. Тие веќе не се така важни.

Јагода Н., 64

Јас не верувам воопшто. Ако потписникот добива поддршка на голема сила, започнува борбата за добивање на поголеми права од оние дефинирани во договорот. Исто така, кога околностите се поповолни за еден од потписниците, границите се надминати и договорот е прекршен.

Александар М., 38

Краток вовед – Што преставува мировниот договор

Мировен процес е договор, каде што една или повеќе спротивставени страни се согласуваат да започнат процес, со цел решавање на разликите. Кога станува збор за мировни договори, неколку проблеми треба да се решат за да се постигне успех. Посебно внимание треба да се стави на; формирање на нова администрација, судски и полициски системи, проверка на поранешни борци, справување со воените криминалци и злосторства, градење на доверба, решавање на прашањето на бегалците и нивното згрижување, како и воспоставување стабилни државни институции, како најважни. Покрај тоа, треба да се знае дека секоја војна, секој конфликт е различен и мировните договори треба да се адаптираат на секој поединечен случај.

Според Ервин А. Шмидл, една од главните потешкотии во мировните операции е потенцијалниот недостиг на долгорочна посветеност. Балканот е добар пример, само долгорочната посветеност може да биде единствен начин за излез од сегашното статус-кво. Ова прашање е причината зошто е толку тешко во многу случаи да се знае дали мировните операции функционираат успешно. Тоа е тешко да се измери, и може да се испитува само во временски период од неколку децении. Сепак, како што ќе биде тоа видливо подоцна, некои договори склучени на Балканот ја исполнија нивната првична намена, но потребни се реконструкции и модификации.

Мировните договори се договори со цел да се стави крај на насилен конфликт или војна, или барем во голема мера да има промени, така што во некоја подоцнежна фаза тоа повеќе може конструктивно да се реши. Постојат различни типови на договори кои можат да се направат за време на мировниот процес. Организацијата на Обединетите нации ги користи следниве класификации: примирје, прекин на непријателствата, прекин на огнот и договори за примирје, прелиминарни договори, преддоговори, рамковни и сеопфатни договори, привремени договори, и под-договори. «Примирје» се однесува на процес во кој страните стапуваат во разговор, но примирјето не преставува мир. «Прекин на непријателствата» е привремен крај на насилството, најчесто на почетокот на мировниот процес. «Прекин на огнот» се спроведува во рамките на самиот мировен процес, и е дел од големите преговори. Обезбедува доволно простор за преговори и човечка помош, но тоа не ја решава главната причина за конфликтот. Кога се врши на крајот на конфликтот, обично вклучува повлекување на силите, разоружување и демобилизација на борците. Исто така станува составен дел од целокупниот мировен процес. «Примирје» покажува дека учесниците се согласиле да не војуваат трајно.

„Прелиминарните договори“ служат за да се изгради доверба меѓу учесниците и да се создаде основа за започнување на мировниот процес. «Преддоговорите» се составуваат за да ги задржи преговарачите на вистинскиот пат, да им помогне конечно да се постигне целта за ставање крај на конфликтот. „Рамковни договори“ обично доаѓаат пред долготрајните преговори, кои завршуваат со одделни анекси и протоколи, кои содржат детали за преговорите.

- „Сеопфатните договори“ го нагласуваат прашањето на спорот, и обично се означени со ракување. Тие договори бараат заеднички интереси на сите страни во конфликтот.

“Привремените договори « ги потсетува страните да продолжат со мировниот процес и служат за да се рестартираат замрените преговори, ако е потребно. Меѓутоа, овие договори мора да бидат проследени со преговори за фундаментални прашања.

Ервин А Шмидл, ‘Planning for Peace: Historical Perspectives’ во 12-та работилница на истражувачката група “Regional Stability in South East Europe” International Peace Plans for the Balkans – A Success? Виена, Септември 2006, страна. 7 – 17.

„Под-договори“ или „протоколи«, обично се дел од еден поголем и сеопфатен договор. Истите служат за решавање на предметот во подетално и поголема техничка содржина од рамковните договори.

Договорите можат да помогнат за постигнување на мир со спроведување на механизми кои ги подобруваат набљудувачките способности и кооперативно однесување. Сепак, нивната сила лежи во повеќе специфични компоненти како што се: демилитаризирана зона, контролата на оружјето и мерки за градење на доверба.

Сепак, ако зборуваме за балканските држави и договори како што е Дејтонскиот мировен договор, Охридскиот договор, како и договорот Ердут итн., ќе се соочиме со дополнителни компликации. Балканските држави кои положија свечена заклетва со овие договори, страдаат , генерално поради високиот степен на економска и политичка нестабилност. Ова е резултат на голем број на фактори, вклучувајќи ги : нецелосно или делумно спроведување на реформите во економскиот систем, процесот на нецелосна демократизација, недостаток на добро обучени државни службеници предизвикан од одливот на мозоци кон Запад, високо ниво на организиран криминал и корупција и неразвиено меѓу-заедничко граѓанско општество.

Исто така, со зголемената вмешаност на меѓународните организации се зголеми зависноста на локалните актери од меѓународната заедница. Како што, Стефан Волф со право вели «институциите формирани со меѓународно посредство, а повремено и со значителен меѓународен притисок, евидентно во Дејтонските преговори, обично немаат флексибилност, демократски легитимитет и излезна ефикасност па затоа имаат мала, локална поддршка.”

Ние, не можеме да ја негираме потребата од мировните договори и програмите за стабилизација, како што се Дејтонскиот мировен договор или Охридскиот рамковен договор, бидејќи политичките рамки имаат потенцијал да најдат начини за нормализирање на односите меѓу поранешните непријатели. Ние, исто така, сите се согласуваме дека плановите за мир ја исполнија нивната главна цел: спречување на настанување на нови насилни конфликти. Постконфликтното закрепнување е многу сложен и долготраен процес, процесот на градење држава во Босна и Херцеговина и Косово се уште не е завршен. Иако е многу мала веројатноста за нови војни кои повторно ќе се појават како резултат на недовршениот државотворен процес, повеќето балкански земји се далеку од помирување.

Постигнување на добитна комбинација треба да биде крајната цел. Еден потенцијален излез може да биде условеност наметната од страна на ЕУ за пристапување што ќе ја «натера» пошироката јавност и политичките елити да прават компромиси, со цел да се постигне она што многумина мислат дека е единствено решение за тековните проблеми. Некои лекции може да се земат како пример од процесот на стабилизација во Р Македонија , Источна Славонија, и во Хрватска, но мора да се знае дека секој случај има свој специфичен историски, политички и социјален контекст

Неркез Опачин
е лектор и
координатор на
летни школи на
Меѓународниот
универзитет во
Сараево. Негов
предмет на
истражување
се анализата на
конфликтите и
нивното решавање,
мировните студии,
образованието
за постигнување
мир, справување
со минатото,
меѓуетничкото
помирување,
транзициската
права и
меѓународните
односи.

² Преземено од Watch International, <https://watchinternational.wordpress.com/peace-agreements/5/2/2016..>

Рамбује: Војна, како продолжение на политика

Пет месеци по првата закана од бомбардирањето на Сојузна Република Југославија, која во тоа време се состоеше од Србија и Црна Гора, делегацијата на НАТО, постигна некаков договор со југословенски воени и политички претставници од Генералштабот на Југословенската народна армија (ЈНА). Како што се испостави, тоа само значи одложување на неизбежното. Договорот подразбира делумно повлекување на српските сили од Косово, ограничено распоредување на нови војници и опрема и согласност на Србија за присуство на невооружените набљудувачи од Организацијата за безбедностисоработканаЕвр опа(ОБСЕ).

Во практика, сепак, работите не беа сосема исти како што беа договорени. Портокалови, маркантни ципови кои ги носеа набљудувачите на ОБСЕ пристигнаа во Косово, но тоа не ја подобри ситуацијата. Нови преговори имаше во јануари 1999 година, но повторно беа залудни. Поранешниот југословенски претседател, Слободан Милошевиќ, одби да ги прифати меѓународните сили кои ќе гарантираат прекин на непријателствата во покраината. Бидејќи тој беше убеден дека косовските Албанци и нивните герилски сили, Ослободителната војска на Косово (ОВК), немаа никаква шанса за одделување на покраината од Србија и отстранување од какво било влијание од Белград, Милошевиќ ги одби предлозите на меѓународната заедница, еден по друг. Бидејќи тој сметаше дека Косово е дел од неговата територија, мислеше дека било каква странска интервенција би значело мешање во внатрешните работи на една независна држава, а ако некогаш е донесена таква одлука, тој се надеваше дека Русија, а можеби и Кина, ќе става вето на потенцијалната одлука на НАТО за воената интервенција во Советот за безбедност на ОН. Сите овие пресметки паднаа во вода.

Рамбује како последна шанса

Преговорите беа спроведени во замок во местото Рамбује, околу 60 километри од Париз. Тие започнаа во февруари 1999 година и траеја речиси три недели. Милошевиќ не беше присутен, престојуваше во Белград, но тој го контролираше српскиот преговарачки тим. Претседателот на Србија во тоа време,

Милан Милутиновиќ, беше присутен во Рамбује и повремено одеше во Белград да земе инструкции од Милошевиќ.

Косовската делегација беше предводена од Хашим Тачи, политичкиот претставник на ОВК, во неговите дваесетти тогаш, тежок преговарач, кој го контролираше нешто помалку обединетиот тим на косовските Албанци. Еден од членовите на косовската делегација, на пример, се шегуваше со новинарите, велејќи им дека “Ибрахим Ругова беше дури придружен и во тоалет, со цел да го спречат да влезе во друга соба и да го потпише договорот.”

Преговорите се сведуваа на шатл-дипломатијата на членовите на т.н. контакт група, која беше составена од претставници од САД, Русија и ЕУ; Кристофер Хил, Борис Мајорски и Волфанг Петрич. Немаше директни средби меѓу албанската и српската делегација. Еден од клучните актери на дипломатијата беше Медлин Олбрајт, поранешен државен секретар на САД. Дури и нејзините чести посети и разговори со Тачи не беа плодни.

Гери Адамс? Не, благодарам.

Во текот на една ваква средба, со прошетка по патеките на замокот, Олбрајт се обиде да го убеди Тачи дека косовските Албанци треба да го потпишат договорот и да ги решат нивните проблеми. Според извори од албанската делегација, дел од разговорите беа вакви: “Ако го потпишете, ние ќе ве направиме новиот Гери Адамс (лидерот на партијата Шин Фејн во Северна Ирска, политичкото крило на ИРА), “предложи Олбрајт.

“Гери Адамс? Не благодарам. ИРА се наоѓа на листата на терористички организации, што би значело дека ОВК, исто така, ќе биде на таа листа”, одговори Хашим Тачи без многу размислување. Според истиот извор, Олбрајт, кој е изненаден од овој одговор, предложи три можности за Тачи: “Вие ако потпишете, а Србите одбиваат да го сторат тоа, ние ќе ги бомбардираме; вие не сакате да го потпишете, Србите потпишуваат, ќе бидете оставени на милост и немилост на Србите; ако сите вие одбивате, не постои ништо друго што можеме да направиме. Размислете.”

Преговорите во замокот во градот Рамбује, околу 60 километри од Париз, започнаа во февруари 1999 година и траеја речиси три недели. Слободан Милошевиќ не беше присутен, престојуваше во Белград, но тој го контролираше српскиот преговарачки тим. Претседателот на Србија во тоа време, Милан Милутиновиќ, беше присутен во Рамбује и повремено одеше во Белград за да земе инструкции од Милошевиќ. Косовската делегација беше предводена од Хашим Тачи, политичкиот претставник на ОВК, во неговите дваесетти, тежок преговарач, кој го контролираше донекаде пореметениот тим на косовските Албанци.

Младиот албански лидер не бил нешто погоден ниту од ова. Неговите фундаментално барање беше правото на референдум за отцепување од Белград, што меѓународната заедница не го поддржуваше во тоа време. Без исполнувањето на ова барање, неговата делегација одби да преговара. Од друга страна, европските членки на контакт-групата се залагаа за најголемата можна автономија на Косово во рамките на Југославија, која Белград беше подготвен да ја потпише, но косовските Албанци одбија.

Новиот Американски услов-Гаранција за неуспех

Извори во Рамбује во времето на преговорите, и некои анализи подоцна ја сугерираа оваа верзија на настаните. Дека САД, незадоволни од одбивањето на Албанците и на потенцијалната српска согласност за политичкиот дел од договорот, воведоа нови елементи во последен момент, по што може да се претпостави со сигурност дека Белград ќе ги одбие.

Новите елементи беа додадени на воениот аспект на договорот. Како и обезбедување на присуството на војниците на НАТО во Косово, новата молба беше за непречено движење низ цела Србија. Според некои извори, ова барање, исто така, се прошири на бесплатно користење на касарна на Југословенската армија, без надомест за инфраструктурните штети како резултат на движење на трупите. Во интервјуто за Ројтерс во тоа време, претседателот на Србија, Милан Милутиновиќ, рече дека немало српски политичар кој ќе го потпише тоа, затоа што во основа беше окупација.

Самиот договор никогаш не беше целосно објавен. Сепак, се откри дека тој договор ја создаде функцијата “на шефот на мисијата за имплементација”, кој стана овластен да донесе одлуки кои би биле обврзувачки за земјите-потписнички. Шефот на мисијата на имплементацијата ќе биде само лице кое е овластено да го протолкува политичкиот дел од договорот, и командантот на меѓународните сили на НАТО, или ќе биде на чело на толкување на воениот дел од договорот. Според информациите објавени, имаше една одредба особено неприфатлива за Србите. Тоа експресно предвидуваше дека наведените решенија ќе бидат применети за три години, и дека по овој период, одлуката за конечниот статус на Косово ќе биде донесена на меѓународен собир, што се толкува како референдум за независност од

Белград. Такво решение ја отвори можноста за легализирање на отцепувањето на Косово, по три години преку референдум на албанското население.

Од друга страна, воениот дел од договорот кој САД го вметна како посебен Анекс Б (статус на мултинационалните сили за имплементација), наводно, бил формулиран во таков начин што тоа ќе биде неприфатливо за Југославија, бидејќи тоа доведе до ситуација која Српската делегација ја толкуваше како воена окупација. Меѓу другото, Анекс Б повика: повлекување на сите југословенски и српски воени и полициски сили од Косово, со исклучок на 1.500 војници и 75 полицајци и повлекување на сите воени машини од Косово, а не само тенкови, топови и друго тешко оружје, но сите одбранбени средства.

Гаранцијата за спроведување на договорот со Косово ќе биде војската на НАТО. НАТО, исто така, ќе биде одговорен за контрола и регулирање на сообраќајот на земјиштето во Косово и во воздушниот простор над покраината. Дури и воздушниот простор и до 25 километри надвор од Косово, над територијата на Југославија, ќе биде во одговорност на НАТО, со забрана за југословенските авиони да влезат во тој воздушен простор без посебна дозвола од надлежниот командант на НАТО. Некои странски актери присутни во преговорите во Рамбује тврдат дека тие ги толкуваа некои делови од договорот на поинаков начин, особено на политички аспект, тврдејќи дека по три години и Србите и Албанците ќе го имаат истото право на одлучување. Според некои извори, Западот воопшто не се согласи да се дозволи Косово да добие нешто повеќе од поголема автономија.

(Подделсно) Обединето НАТО

За време на преговорите, пукнатини се појавија во самата Алијанса. Италијанците упорно инсистираа на договор и избегнување на бомбардирањето на Југославија. Некои други учесници, исто така имаа дилеми во однос на крајот на конфликтот во Косово, со меѓународна помош, но на крајот, потребата за зачувување на единството на НАТО преовладуваше, таа година Алијансата одбележуваше половина век од постоењето, на 4 Април 1949..

По 18 дена од преговорите, во февруари во Рамбује, преговорите продолжија и во март во Париз, кога двете делегации ќе ги дадат своите крајни одговор во врска со потпишувањето на договорот. Албанската страна ги информираше странските дипломати дека тоа ќе го потпишат,

додека српската делегација презентираше бројни измени во однос на политичкиот дел, и апсолутно одби да го прифати вносниот делна договорот.

Србите побараа повеќе време, и покрај тоа што претседателот на САД, Бил Клинтон, за новинарите изјави дека можеби беше потребно да се чека некое време, тоа не се случи. Другите мислеа дека нема смисла да се обидат да се прилагодат на “тактиката на српската опструкција”, како што го нарекоа, во време во кое, според разузнавачките податоци, Југославија го зголемуваше своето воено присуство во покраината.

По албанскиот “ДА” и српски “не”, бомбардирањето на Југославија започна на 24 март 1999 година и траеше 78 дена. Тоа заврши со Кумановскиот договор на кој Милошевиќ се согласи по добивање совет од рускиот политичар Евгени Примаков. Според извори блиски на југословенскиот претседател, Примаков му рече дека Русија нема да може да му помогне во избегнување на нападот и не беше сигурно дека, ако има некаква интервенција, која всушност и не била планирана, барем не веднаш, НАТО би запрело на административната граница на Косово.

Французите и новинарите

Новинарите репортираа од Рамбује од кафулињата на улицата во близина на замокот, до што пристапот беше забранет. Французите прво сакаа да воведат прес-центар, но се откажаа од идејата, според некои извори, во надеж дека бројот на новинари ќе се намали ако се влошат условите за работа.

Јулијана Мојсилович е новинарка од Белград. Таа има работено за бројни медиуми во регионот (Слободна Далмација, Јутарњи лист, Балкан инсајт), како и странски публикации и прес-агенции (АП, Ројтерс). Таа, исто така има работено како експерт за односи со јавноста за меѓународни компании и ПР советник во кабинетот на Зоран Ѓинѓиќ. Таа главно, била одговор за темите поврзани со кризата. Јулијана Мојсилович живее и работи во Белград.

Дејтонскиот мир во заглавијата на порталите и печатот

Насловите рекламираат статии и затоа се од суштинско значење во обем во кој текстовите се читаат. Со цел насловот да биде интересен и да го привлече вниманието на читателите, се користат клучни цитати од текстот што носат важна порака. Што се однесува на известувањето за Дејтонскиот мировен договор, општеството во Босна и Херцеговина се уште чека за важни пораки кои ќе укажуваат на конкретни промени.

Дејтонскиот мировен договор, потврди етнички поделби и воени походи, ги принуди граѓаните во етнички групи, и ги отвори вратите за клиентелизам и корупција во сите полиња. Врз основа на написите во босанските медиуми, можно е да се почувствува агонија поднесена од страна на Дејтонскиот мировен договор. Тие ги покажуваат сите несогласувања и неможност да се постигне компромис, блокади на какви било промени, “замрзнатата војна”, како што гласи еден од насловите. Медиумите посветуваат големо внимание на последиците од Дејтонскиот мировен договор на 20-годишнината од оправдани причини. Американскиот новинар и политички аналитичар, Франко Галдини ја вика Босна и Херцеговина “земја со тројца претседатели, 13 премиери а без пристојна влада”, го подвлекува фактот дека американското посредување во создавањето на Дејтонскиот мировен договор ја претвори Босна и Херцеговина во хаос, 20 години по војната.

И покрај ова, во меѓународната политика Дејтонскиот мировен договор се повеќе се споменува како еден успешен проект, кој треба да биде модел за решавање на конфликтот во Сирија.

Радио Сараево: наслови на весникот Ослобођење

Мировен договор на босанските

- 1_ Конгресот бара специјален претставник за Босна и Херцеговина

САД ќе побара верификација на ефектите од Дејтонскиот договор

Резолуцијата на Конгресот на САД треба да го забрза пристапот на Босна и Херцеговина во ЕУ; уставните реформи врз основа на Дејтонскиот договор треба да бидат имплементирани; постојат тешкотии во воспоставување на ефикасни политички институции, како што е наведено во резолуцијата

- 2_ Денеска е годишнина од Дејтонскиот договор: Договорот кој ја замрзна војната

- 3_ **Месиќ: Дејтон создаде дисфункционална држава**

Дејтонскиот договор-Генералниот рамковен договор за мир во Босна и Херцеговина с 12 анекси беше иницијализиран на овој ден пред 18 години

- 4_ **20 години подоцна: Дејтон повторно причина за расправија меѓу Додиќ и Изетбеговиќ**

- 5_ **Седумнаесетта годишнина на Дејтонскиот договор**

Дејтонскиот мировен договор, кој беше потпишан на 21 ноември 1995 година од страна на поранешниот претседател на БиХ, Алија Изетбеговиќ, претседател на Хрватска, Фрањо Туѓман, и претседателот на Србија, Слободан Милошевиќ, официјално стави крај на тригодишната војна во Босна и Херцеговина

- 6_ **Бања Лука: Конференцијата по повод 20-годишнината од Дејтон беше отворена со составот “Дајте ни мир”**

- 7_ **Месиќ во корист на Дејтон 2 и Босна и Херцеговина, која се состои од мултиетнички кантони**

Поранешниот претседател на Република Хрватска, Стјепан Месиќ, смета дека е време

за нова меѓународна конференција во која ќе се разговара за промена на внатрешната поставеност на Босна и Херцеговина, и неговиот предлог е да се реструктурира Босна и Херцеговина во граѓанска држава која ќе се состои од неколку мултинационални кантони

- 8_ **Отпакување на “ Дејтон ” е опасно за Српска**

Декларацијата на Хрватскиот народен парламент за создавање на четири федерални единици претставува отпакување на Дејтонскиот договор, што е многу опасно за Република Српска, изјавија пратениците од Српската демократска партија (СДС) и Националното демократско движење (НПД) на Советот на Парламентарното собрание на Босна и Херцеговина за време на интервју во шоуто “ Предизвици ” на телевизијата БН. Поддршка на заменикот на претседателот на Сојузот на независните социјалдемократи (НСД) на Декларацијата на Хрватската народна партија (ХНС) претставува национално предавство, рече СДС парламентарецот, Александра Пандуревиќ.

- 9_ **Нема повеќе цртање на границите на Балканот**

По повод годишнината од Дејтонскиот мировен договор, професор Дејвид Чендлер смета дека договорот е добар само за меѓународната заедница

- 10_ **Радмановиќ: Ако имаме Дејтон, не ни треба референдум**

Радмановиќ и Николиќ во Белград разговараа за актуелната политичка состојба во регионот и Првата светска војна

- 11_ **Пицула: Дејтон треба да се измени – На Босна и Херцеговина и треба нов устав!**

Загреб - “Системот во Босна и Херцеговина треба да се менува, генерално. Дејтон станува сериозна пречка за каква било иницијатива за основање европска демократија во Босна и Херцеговина, со просперитетна економија “, вели Тонино Пицула, член на Европскиот парламент.

- 12_ Дејтон треба да се применува, а не да се измени

- 13_ **Само Дејтон може да ја задржи Српска во Босна и Херцеговина “**

Ревизија на Дејтонскиот мировен договор што е во планот на западните земји има за цел

исчезнување на Република Српска, за за тоа, сите српски политички партии во Босна и Херцеговина мора да имаат засаднички став. Ова беше пораката на Собранието на Здружението “Креаторите на Република Српска“, која се одржа во Пале.

14_ Дојде време да се измени Дејтонскиот договор?

Некои во Босна и Херцеговина го гледаат тоа како “лудачка кошула“, за Босна и Херцеговина, а други го гледаат како “гаранција за заштита на националните интереси.“ Растргнати меѓу овие две опции, земјата стагнира 19 години од потпишувањето на Дејтонскиот договор

15_ Дејтон: Ништо ново, ни по 14 години

Дејтонскиот мировен договор беше потпишан на овој ден во 1995 година, на американската воена база Рајт Петерсон во близина на Дејтон.

16_ Денеска е годишнина од Дејтонскиот договор, Договорот што ја запре војната

“Ова не е само мир, но е повеќе од само продолжување на војната. Во таква ситуација, и во таков свет, подобар мир не можеше да се постигне”, изјави првиот претседател на Претседателството на Република Босна и Херцеговина, покојниот Алија Изетбеговиќ, очигледно потресен, по церемонијата на потпишување на Дејтонскиот мировен договор на 14 декември 1995 година во Версај во Париз.

17_ 17-годишнина на Дејтон

Договорот кој ја замрзна војната

18_ По три недели на преговорите во Охајо

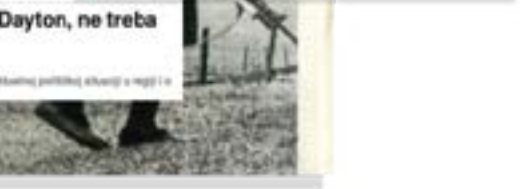
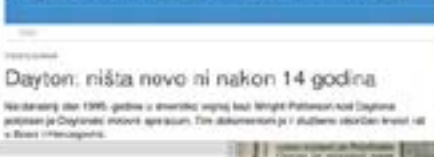
Збунувачки мир

19_ Драматичен крај на преговорите за Босна во Дејтон

Дипломатски маневри во Дејтон

Адис Сусњар г работеше на Сараевската редакција на весникот “Независне новине“ од 2005 до 2010 година. Работеше како службеник за координација како дел од тимот на регионалните односи со јавноста за промоција на Иницијативата за формирање на Регионална комисија за пронаоѓање на фактите за воените кривични дела и други големи прекршоци на човековите права извршени на територијата на поранешна Југославија (РЕКОМ). Тој моментално работи како координатор на Здружението на новинарите на Босна и Херцеговина. Дипломирал на едногодишна студија за новинарство на “медиумски план“ институтот во Сараево (Прес Одделот) и на Филозофскиот факултет во Сараево (Катедрата за компаративна книжевност и библиотекарски студии) во 2004 година.

Што е Дејтон?

Не сум баш сигурна колку тоа е препорачливо , дваесет години подоцна, да се потсетиме на времето кога чадот на мирот се појави над воената база Рајт-Патерсон. Знам дека еден месец пред тоа јас прв пат слушнав за градот Дејтон, каде се очекуваше преговорите да се одржат. Без разлика на она што е кажано во врска со ова сега, морам да признаам дека јас сум се уште го негувам ова чувство на надеж. Во времето кога Мировниот договор беше потпишан, мојот одешево прво одделение од основното училиште. Можеби тоа е крајно егоистично, но пет или шест минути пешачење до училиштето тогаш претставуваше кошмар за мене. Мојот сопруг беше убиен во јуни, само десет дена по што ние заедно, во средината на војната во Сараево, запишавме нашиот син во прво одделение. Психолози, најверојатно, ќе кажат дека јас, сакајќи да ја потиснам мојата загуба, ја проектирав мојата тага и страв кон мојот син, но сепак, бев сигурна дека војната не може да влезе под мојата кожа повеќе.

Помеѓу тогаш и сега, можам да едвај брои пати имам опишано Дејтонскиот договор (синоним за мир и дефиницијата на бројни повосените проблеми), како и секој друг, има: како лудачка кошула, како пречка за напредок, како најголема Виновникот за неможноста да се некогаш стане нормална земја. Сепак, никогаш не сум сфатил најважно тоа донесе: на крајот на војната.

Се запознав со Ричард Холбрук. Тоа беше само неколку години откако беше потпишан договорот, и се сеќавам дека дури и тогаш тој не беше особено задоволен од решенијата дизајнирани во Дејтон. Сепак, неговата несомнена енергија да го спои некомпатибилното и помири завојуваните страни се гледаше од секој негов потег, во придружба на сите негови објаснувања: Да, Дејтон не е идеален, но донесе мир, а сега тоа зависи од Босанци и Херцеговци - Срби, Бошњаци, Хрвати и сите други - да се договорат, да го изменат, да го подобрат.

Во неговиот живот, Холбрук се залагаше со повеќе една робуствна имплементација на Дејтонскиот мировен договор. Сепак, тој, исто така, слободно кажувал дека членовите на Советот за спроведување на мирот не успеаа да обезбедат доволна поддршка. Фактот дека тој имаше визија, исто така, е поддржан од страна на фактот дека по повод петтата годишнина од Дејтонскиот, тој јавно се залагаше за поагресивно пристапување на БиХ во ЕУ. Тој дури и го критикуваше поранешниот командант на силите на НАТО - американскиот генерал Смит - за недоволно енергична акција кон пристапување на Босна и Херцеговина на овој сојуз.

Со типично американска прецизност, тој исто така ги дефинираше домашните актери: му даде почит на Алија Изетбеговиќ за неговата храброст да остане во Сараево, а тој секогаш нагласи дека баш заради ова, Слободан Милошевиќ целосно се откажа од Сараево. Но, тој, исто така, не го криеше своето незадоволство од недоволното ангажирање на лица на Изетбеговиќ, СДА, да се создаде мулти-етничка држава. Дури и тогаш, пред 15 години, тој не се сомневаше: Статусот на Косово, ултра-топла регионална тема во тоа време, немаше да ги измени границите на Босна и Херцеговина, Република

Српска остана единка, како што би направила Федерацијата. Кога се зборува за иднината на Босна и Херцеговина, тој преферираше јакнење на локалната самоуправа, еден од моделите кој Европа го гледа како свој успех.

Ниту еден од клучните актери на Дејтон (Изетбеговиќ, Милошевиќ, Холбрук, и Фрањо Туѓман) не е жив. Но Дејтон е. Понекогаш и - во овој домашен политички казан - изгледа повеќе жив отколку било кога.

Всушност, ова исто така носи една голема вистина, можеби дури и најголемата. Дејтонскиот договор е рамка во која, како што видовме, базирани на нашето искуство во текот на изминатите дваесет години, можеме да се движиме, работиме. Нашата судбина е во наши раце.. Употребата и злоупотребата на Дејтон е сосема друга тема. Без сомнение, Дејтон е најмалку виновен за лошите политики, за бескрупулозното збогатување на елитата на сметка на народот, за скандалозна состојба на економијата, за ниските плати и мизерни пензии.

Виновниците за оваа мочуриште на корупција и криминал во кое живееме се политичарите. Тие се гледаат себеси како сопственици на земјата, религијата и луѓето. Дали Дејтонскиот договор спречува било која канцеларија на јавниот обвинител и судот - од општинскиот суд се до јавниот обвинител на Босна и Херцеговина - од борба против организираниот криминал, алчните политичари или било кој друг вид на мафија? Дали Дејтонскиот договор попречува на амбициите на која било влада да ги инвестираат парите на даночните обврзници во фабриките и создавање на нови работни места, наместо на своите џебови? Ова е суштината на нашата приказна. Дејтон е црвеното платно кое тие го користат за да не уплашат, да се загреваат стравови и анимозитети за да се обезбеди алиби. Со цел да се избегне обврската да се обезбеди оправдување за злосторствата извршени врз сопствениот народ. Или, уште полошо за нив, за да бидат принудени да ги вратат парите.

Вилдана Селимбеговиќ е родена во Травник во 1963 година, каде што присуствуваше на локалната гимназија. Таа подоцна дипломираше на Катедрата за новинарство на Факултетот за политички науки во Сараево. Од 1988 до 1994 година работи во "Вечерње новине" во Сараево. Во 1994 година, таа се пресели во списанието "Дани", каде што работеше на позициите уредувач, помошник-уредник и одговорен уредник, заменик-уредник и одговорен уредник, главен уредник, заменик-директор, а во два наврати како уредник и одговорен уредник (2000-2003 и 2005-2008). Како резултат на нејзината професионална работа и ангажман, таа доби награда од Жене 21 (1997 и 2001), а во 1998 година, и беше доделена награда за придонес во развојот на демократијата и почитувањето на човековите права од страна на ЕУ и Владата на САД. Од октомври 2008 година таа ја држи позицијата на одговорен уредник на весникот Ослобођење.

••••

Мефаил ИСМАИЛИ

конфликтот престана, но не и меѓуетнички инциденти

—

Охридскиот договор не успеал бидејќи бил злоупотребен за поинакви ПОЛИТИЧКИ ЦЕЛИ

ПН: Последното барање на албанската партија на власт да се направи анализа на 15 годишното спроведување на Охридскиот договор, е доказ дека договорот е уште еден политички неуспех. Договорот се злоупотребувал за политичките интереси на владејачките партии, кои дури и по една и пол деценија по потпишувањето, се уште зборуваат за анализи кои треба да се направат за неговото спроведување. Ако се спроведуваше, сега Македонија немаше да се справи со оваа политичка криза, која не може да ја “стивнува” ниту меѓународната заедница.

••••

Охридскиот рамковен договор пропадна. Ако се спроведуваше според предвидените рокови, граѓаните на Република Македонија сега ќе беа во НАТО и поблиску Европската унија. Земјата немаше да се соочи со политичка и економска криза, дури ниту со миграцијата на македонските граѓани кои не гледаат перспектива во нивната земја. Ова е ставот на Албанците во Македонија, прашани како тие го оценуваат спроведувањето на Охридскиот договор. Професор Халит Лита, проценува дека неуспехот на Охридскиот договор ќе ја чини многу иднината на Македонија.

“Охридскиот договор е политички неуспех што ќе ја чини Македонија многу повеќе од конфликтот и несоодветното спроведување заедно. Главни виновници се владејачките партии ВМРО-ДПМНЕ и ДУИ, кои го користеле спроведувањето и неспроведувањето за да победат на изборите”, рече Халит Лита.

Тој додава дека “Македонија има потреба од краткорочен анекс договор за непосредна имплементација на Охридскиот договор, или нов договор, кој ќе ги опфати политичката, економската и кризата во судството како и кризата пред 2001 година”.

Хамза Салиу, пензионер од Скопје, смета дека ако Охридскиот договор се спроведуваше навремено Македонија сега веројатно ќе беше полноправна членка на НАТО како и поблиску членството во Европската унија.

“Зошто? Бидејќи немаше да има потреба да справи со правичната застапеност на етничките заедници, особено на Албанците, немаше да се зборува за употребата на албанското знаме, ниту пак за монтирани случаи против Албанците”, нагласува Салиу.

Но барањето за длабинска анализа на спроведувањето на договорот, од страна на самата институцијата која е одговорна за неговото спроведување, според Салиу, докажува дека овој документ се користел за политички цели, но исто така и за неговото пропаѓање. “Според моето мислење, кога самиот претседавач на Секретаријатот на Рамковниот договор излезе и побара овој документ да се анализира подлабински за неговото спроведување, особено за клучните

прашања, како што се употребата на албанскиот јазик, за што ДУИ, која е на власт, постојано се фали дека е официјален.”

Салиу, нагласува дека “Ако до сега, Охридскиот договор, кој беше главната причина што го спречи конфликтот во 2001 година во Македонија, се имплементираше целосно, земјата немаше да се справи со вакви предизвици како што се политичката криза во земја, која не може да ја “стивне ниту меѓународната заедница”, немаше да има економска криза, а немаше да има ниту меѓуетнички инциденти во земјата, како нападите на Албанците по автобуси, насилството кое беше предизвикано од хулигани во Скопје а исто така и апсења за монтирани случаи.”

“Фактот дека 15 години по потпишувањето на Охридскиот договор, се уште се одржуваат трибини во кои се зборува за потребата на неговото спроведување, значи дека заостанува”. Ова е мислењето на Кренар Бекри, кој работи во приватна фирма за столарија. Бекри вели дека “освен неспроведувањето, договорот исто така е деградиран.” Според него договорот е злоупотребен од албанска партија на власт, како средство за придобивање на политички поени, особено во период на избори.

“Зошто го велам ова, бидејќи овој договор е искористен само за да се направат вработувања. И најлошото е што според овој Договор, се вработиле младите Албанци, но со години немаат работно место. Тие едноставно седат дома и примаат плата. Иако на прв поглед тоа може да изгледа добро, но реално е многу штетно, бидејќи Албанските кадри седејќи дома, губат многу затоа што не стекнуваат работно искуство, не се унапредуваат професионално, како и не напредуваат во институциите што треба да работат. Ова, го иритира другиот дел на младите, кои ја напуштат земјата и мигрираат”, вели Кренар Бекри.

Граѓаните сметаат дека со неодговорноста на владејачката партија ВМРО-ДПМНЕ која ги претставува Македонците, и ДУИ, која ги претставува Албанците, Охридскиот договор, исто така е злоупотребен и од етнички аспект. Законот за употребата на албанскиот јазик, употребата на знамето и соодветна застапеност на граѓаните Албанци во државните институции не е интерпретирани соодветно.

Владо Поповски: Фали позитивна промоција на ОРД за да се надмине недовербата

Професорот на Правен факултет, Владо Поповски, во 2001 година учествуваше во изработката на Охридскиот рамковен договор како советник. Вели дека од тогаш до денес има голем напредок во Македонија на полето на рамноправноста, но дека не е се завршено. Интеграцијата, според него, ја кочат политичките партии кои во обид да освојат власт на избори, им штетат на меѓуетничките односи. Во тој контекст, професорот вели дека недостасува позитивна промоција на придобивките од ОРД.

Кој е духот на Охридскиот рамковен договор, она што намерно изостанува од неговата имплементација?

Според ОРД, Република Македонија мора да остане унитарна и не смее да биде нарушен нејзиниот територијален интегритет. Република Македонија е мултиетничко општество и такво мора да остане, а тоа да се одрази во јавната сфера на сите нивоа: права на идентитет, употреба на јазик, култура, образование, користење на симболи, пишување на своето писмо. Рамноправноста треба да биде присутна за сите групи што живеат во Македонија. Духот е замислен и конципиран како инструмент на одржливост и развој на демократијата. Демократијата мора да ја разберете прво како концепт на недискриминација, како концепт на инклузија, на вклучување на сите врз рамноправна основа.

Али Ахмети вели: „Судбината на Македонија ќе зависи од односите меѓу Македонците и Албанците.“ Дали ОРД помогна во зближување на односите?

Мислам дека да, дека помогна. Јас живеам во Радишани каде има мешан состав. Доминира македонското население, но има и албански семејства со кои сме пријатели, се поздравуваме, си помагаме. Клучните области во кои се почитуваат заедниците се оние кои живот значат, а тоа е социјалната сигурност, вработувањето, образованието, користење на јазикот и културата. Во таа смисла ОРД вклопува еден цел систем на решенија, кој беше резултат на анализа на претходните ситуации. Тие не беа воопшто розови.

Какви беа состојбите пред потпишувањето на ОРД?

Пет децении во претходниот систем постоеше декларативно истакнување на рамноправност меѓу Македонците, Албанците и другите заедници, дека се еднакви, дека имаат исти права на образование и на работа. Меѓутоа фактичката ситуација покажуваше дека изминатите 50-60 години имало голема и евидентна дискриминација на мнозинските заедници, особено на Албанците. До 2001 година, од вкупно албански деца со завршена осмолетка, само 5 до 6,5 отсто го продолжуваа своето школување во средните училишта. Значи до 94 отсто од нив остануваа на ниво на основно образование.

Каква беше ситуацијата кај македонските деца?

Со средно образование беа опфатени до 94 отсто. Присутноста кажува дека шансите секогаш биле четири пати помали за школување и напредување. Со оглед на образование тоа население беше постојано детерминирано и предодредено за најниските и најгрубите занимања. Не можеа да бидат инженери, немаше доволно професори, струки кои се стекнуваат со високото образование. Во високото образование беа опфатени 1,5 до 2,5 проценти, што значи дека и во високото образование имаше вистинска дискриминација. Денеска опфатот на албанските деца во средното образование се доближува до 90 отсто. До минатата година во средното образование, од сто ученици, 29 отсто беа Албанци, а во населението се присутни со 24,7 отсто. Можеме да кажеме дека сега веќе нема пречка.

Како ОРД помогна во надминување на овие состојби?

Самата заедница ги истакна тие проблеми на драстичен начин. Во 2001 настана конфликт кој започна од други побуди, но многу бргу се сосредоточи на планот на рамноправноста, правата и слободите на албанската заедница. Ако веќе нема територијални решенија за етнички прашања, тие мораа да бидат решени во рамки на системот. ОРД ги призна сите права и воспостави механизми за носење на определени закони. Механизмите вклучуваа комплекс од идентитетски интереси, употреба на јазик, пристап до образование, локална самоуправа, употреба на симболи, култура. Се воспостави бадинтерово мнозинство. Денеска не можете да донесете некои закони ако не гласаат мнозинството од пратениците кои припаѓаат на малцинските заедници. Соодветната и правична застапеност се вклучија во корпусот на уставни вредности. Штом го вклучите тоа во Уставот, веќе ниеден закон не може да се донесе без да се предвидат мерки на соодветна и правична застапеност. За 14 години радикално се променија состојбите кои тлејеа 50-60 години и кои беа потиснати.

Изминативе години Владата не спроведе мерки за градење на довербата меѓу заедниците, за соживот и меѓусебно прифаќање. Дали ОРД го предвидува тоа?

Тоа што ОРД предвидува го пишува, а тоа што не е предвидено не го попречува. Недостасуваат мерки за зголемување на меѓусебната доверба во духот на интеграција и солидарноста меѓу граѓаните, мерки за зголемување на лојалноста на граѓаните кон државата, за доживување на државата како своја, залагање за усовршување на заедничкиот живот. Под тоа се подразбира позитивна промоција на ОРД и неговите решенија. Во таа насока има недостатоци. Недоволна е промоцијата на ОРД од страна на македонскиот дел од политичкиот фактор. Мислам дека ОРД, во одредена мерка, е дефиниран негативно од определени

македонски идеолошки или политички кругови. Го доживуваат договорот како со него на Македонците да им е нешто земено и прелеано кај Албанците.

Зошто е тоа се уште така?

Можам да констатирам дека постои една доза на конзервативизам кај македонскиот фактор по однос на Албанците, една доза на предрасуди. Албанците се доживуваат како фактор кој не мисли на обединување во Македонија, туку на обединување на Албанија. Но мислам дека тие флоскули се манипулативни и се инструментализирани, под претпоставка дека граѓаните поддржуваат конзервативна македонска политика која ќе доведе до поддршка на изборите. И кај македонскиот и кај албанскиот политички корпус постои острење на меѓунационалните односи, но труење на тие односи се помалку поминува. Граѓаните покажаа дека се против политичари кои постојано ги држат дежурни меѓуетничките односи како непријателски. Манипулацијата со меѓуетничките односи, со цел да се задржи рејтингот и да се добијат поени, се уште е негативен фактор кој го кочи подобрувањето на односите. Се уште постои недоверба. Се уште има добра доза на негативна промоција на ОРД. Иако фактички, Владата комплетно ги врши обврските, секоја година носи акционен план и секоја година се согласува на вработувања. Прават чекори, но не го промовираат тоа на позитивен начин тоа што самите го прават. Спротивно, во јавноста го претставуваат како под некоја присила: „Ете ние не би го сториле, но мораме.“

Како гледате на настаните во Гошнице, во Куманово или трагедијата на Смилковско езеро?

Има многу шпекулации дека тоа не е албанско-македонски судир. Случаите не се расчистени. Граѓаните без разлика на нивната етничка припадност го осудија тоа што се случи во Куманово. Не верувам во ништо, но лично се сомневам. Има шпекулации дека се нарачани, дека мотивот е друг од она што се претставува. Се она што е проблем ни доаѓа од горе, а не од долу. Но имаме драстични промени, исчекор, резултати, и тоа е фактичка состојба.

Дали прашањето за федерализација оди контра ОРД?

Тоа е манипулативна идеја од неодговорни центри, без обзир дали се македонски. Во ОРД стои дека унитарниот карактер и територијалниот интегритет на Македонија мора да остане. Се што е надвор од таа дефиниција не е само контра ОРД, туку контра Уставот. Мултиетничкиот карактер на Република Македонија мора да остане во секоја сфера. Секоја дискусија за федерализација не само што е спротивна, туку и штетна затоа што претпоставува воспоставување на внатрешни административни и политички граници. Одржливоста на државата е возможна само преку комплетна рамноправност како граѓани.

Бриселската спогодба

—

Напредок или процес?

„Бриселската спогодба”, постигната во Април 2013 меѓу Србија и Косово, и нејзиниот континуиран процес на дијалог, се нарекува пресвртница во односите меѓу Приштина и Белград, признание дека двете страни ќе работат заедно за да ги намалат тензиите и да преговараат за клучните разлики истовремено воздржувајќи се од блокирањето на патот кон Европската унија на другиот. Дали е вистина? Или ова е само новиот дијалог, едноставно нова средина за старите кавги?

Април 2013 - По 10 бескрајни круга на преговори, некаде длабоко во бирократијата на ЕУ во Брисел и под будното око на бароницата Кетрин Ештон; Косовскиот премиер Хашим Тачи и српскиот премиер, Ивица Дачиќ, потпишаа една листа на договорени принципи и обврски во насока на нормализирање на односите меѓу Приштина и Белград. Потписите ги обврза двете страни да решат серија на замрзнати аргументи, вклучувајќи го и приспособувањето на правните рамки овозможувајќи им на правото и институциите да се применуваат и да работат во Косово, како и укинувањето на српските паралелни структури финансирани од Белград. Во меѓувреме, на косовските Срби ќе им се гарантира место во организациите на Косово и Здружение на српските општини ќе бидат создадени во согласност со Европскиот договор за локална самоуправа и законот за Косово. Конечно, двете ќе страни ќе го стават настрана прашањето на независноста на Косово ветувајќи дека нема да засметат на патот кон интеграцијата во ЕУ, и дека Србија нема да го блокира Косово да учествува во регионалните и меѓународните организации, отворајќи го патот за преговори за неколку други технички договори. По неколку месеци преговори, Бриселската спогодба, како што се нарекува, беше факт. Но, што

значеше сето тоа? Дали започна една нова ера на односите Србија-Косово? Дали двете страни беа подготвени да разговараат за иднината, ставајќи ги настрана разликите и поплаките. Не баш.

Неделите на дијалог во 2012 и 2013 година не беа поттикнати од подготвеноста на двете страни да се смират, да се помират со тешкото минато, и реалноста на нивните сегашни односи, но прилично од практична причина: Желбата на Србија и Косово за членство во ЕУ. Оваа желба би можела да се исполни само преку самата ЕУ, со започнување на процесот на нормални меѓусебни односи, со ЕУ како посредник за нивните барања и аргументи. Од перспектива на ЕУ, договорот за дијалог, исто така, стануваше многу значаен за нејзиниот однос со Приштина и Белград. Континуираните кавги меѓу Приштина и Белград на северот на Косово (каде што во јули 2011 година, еден полицаец од косовската специјална единица загина кога Приштина се обиде да воспостави контрола над граничните премини и царинските станици) јасно ставија до знаење дека северниот дел доминиран од србите, остана ничија земја, каде што ниту косовскиот, ниту пак српскиот закон не функционираше правилно, и тоа резултираше со зголемени тензии и потенцијални конфликти, секој пат кога Косово се обиде да воспостави

контрола, заедно со постојаниот процут на организиран криминал (област каде што српската и албанската соработка никогаш не претставувала проблем). За ЕУ, секогаш бавна за преземање решителни мерки, веќе не беше можно да се застане на страна со надеж на напредок.

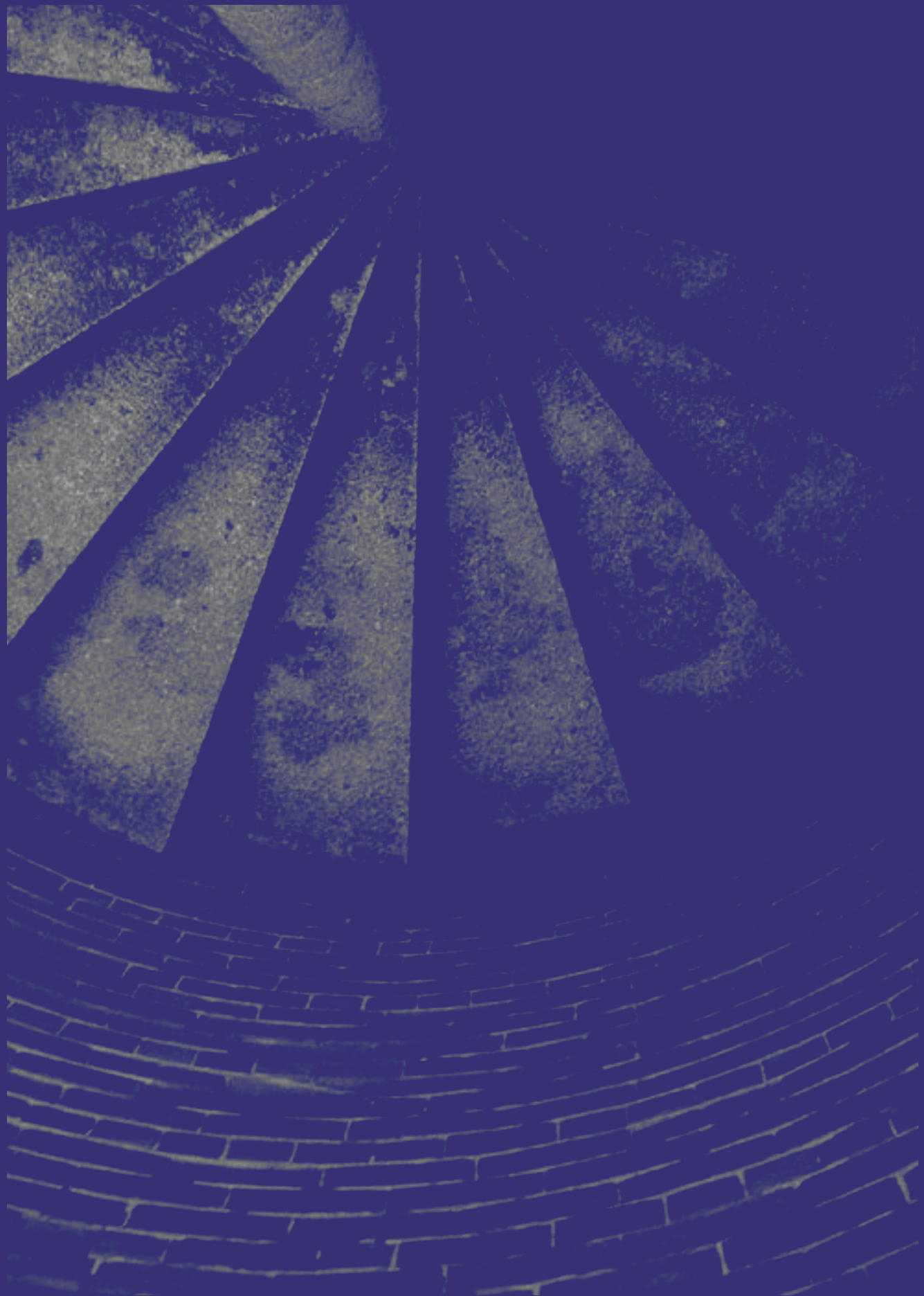
Денес, две и пол години од почетокот на договорот, сите страни (Косово, Србија и ЕУ) имаат корист од тоа, и покрај многуте пречки. Недовербата меѓу двете страни го прават напредокот бавен и честопати мачен, Белград и Приштина продолжуваат да се препираат, обвинуваат меѓусебно за одолговлекување на имплементацијата и несогласување на техничките детали додека наоѓање изговори за неисполнување на сопствените обврски. И покрај тоа, аргументите се генерално во врска со принципите на имплементација, а не со самиот договор. Постигнат е напредок во смисла на успешните локални избори, интеграцијата на српските судии и обвинители во Косовските структури, затворање на т.н. организации за цивилна заштита на север, и договори за енергетско и сообраќајно осигурување. Што е најважно, договорот го преместува конфликтот од улиците и селата, во собите за состаноци во Брисел, каде што учесниците се потсетени дека тие мора да ги решат нивните разлики со цел да се направи напредок со ЕУ. Во замена за компромиси, Србија е наградена со отворање на преговорите за пристапување во ЕУ и Косово неодамна потпиша Договор за асоцијација и стабилност (ДАС) со ЕУ, прв чекор во патот кон членство во ЕУ.

Таквите достигнувања не звучат како многу важни, со оглед на континуираните тензии меѓу двете страни. Во моменталната критична политичката ситуација во Косово, договорот за Здружението на српските општини неодамна поттикна насилни протести организирани од страна на опозициските партии кои тврдат дека оваа институција ќе ја подели Косово, на сличен начин како во Босна. Игнорирани во вакви протести е фактот

дека популистички / националистички митинзи против Србија може да биде причината за што србите како малцинство во Косово чувствуваат потреба за дополнителна заштита. Во меѓувреме, неодамнешната кампања на српската влада против кандидатурата на Косово за членство во УНЕСКО го поткопува процесот на нормализација и го игнорира фактот дека поголемиот дел од културното наследство на Србија во Косово беше успешно заштитено од косовската полиција за неколку години, да не зборуваме за контрадикцијата за преферирање да се добијат политички поени, што му дозволува на Косово да се приклучи на една меѓународна организација која ќе го обврзе Косово за посилна заштита на српските православни манастири и цркви. Противречностите, фрустрирачки, како што се, се појасно ставаат до знаење дека договорот од 2013 година не беше крај на еден процес или врхунско достигнување, туку почеток на процес кој продолжува и денес, и ќе продолжи уште многу долго време. Двете страни, јасно е дека не се подготвени да се справат со минатото, но тие можат барем, преку дијалог, да бидат принудени да се справат со сегашноста. Сега, и тоа е доволно.

- 1 | *Дополнителни информации (на пример контакти, дополнителни предлози за читање, релевантни линкови, итн.)*
- 2 | *Владата на Косово, за јавноста, обезбедува редовни извештаи за моменталната состојба, на овој дијалог: <http://www.kryeministri-ks.net/?page=2,252>*
- 3 | *Владата на Србија, ги објавува овде: <http://www.kim.gov.rs/pregovarakki-proces.php>*

Андреас Берг е независен безбедносен и политички консултант и советник. Порано работел како советник на безбедносните реформи на косовската влада, политички советник во рамките на ЕУ во Брисел, и политички новинар за ЕУ во Приштина. Има шведска и американска позадина, со академски дипломи од Универзитетот Беркли во Калифорнија и кралскиот колеџ во Лондон.

Вести и НОВОСТИ

3-то Меѓународно летно училиште “Поучени од минатото” во Сараево

Оваа меѓународно летна школа е трета летна школа организирана од Катедрата за меѓународни односи на МУС, а оваа година, во соработка со Правниот факултет и Центарот за доживотно учење. Овогодинашната тема е “Поучени од минатото - Истражување на улогата на транзициската правда во Обновата на довербата во пост-конфликтно општество”.

Првото летно школо, под наслов “Крос- Континентал - Меѓуетнички односи за мир” (CCIRP) и втората, под наслов “Поучени од минатото: 20 години по војната во Босна - Образование за помирување и траен мир во пост конфликтните општества”, беа многу пофалени за нивниот делокруг, интердисциплинарен пристап и иновативна педагогија, вклучувајќи искусствено, меѓукултурно и активно учење. Како и во претходните летни школи, истакнатите лектори, познати во своите области на глобално ниво, ќе им овозможат активно учење на студентите преку нивно вклучување во процесот на учење на сите нивоа, вклучувајќи и интерактивни активности за учење, дискусии за време на часовите, посети на локалната заедница и практично учење преку примери.

Краен рок за пријавување (сребро и злато): 03.06.2016

Краен рок за пријавување (локално): 10.06.2016

Периодот на летното училиште: 20.06.2016 – 04.07.2016

Веб-страница: <http://lftp.ius.edu.ba>

Следен број

Balkan.Perspectives во изданието бр. 5 ќе истражува за родовите односи и зошто истите се сметаат за толку важни, кога станува збор за процеси кои се однесуваат на справувањето со минатото. Кратко ќе ги анализираме родовите односи во различни држави на Западен Балкан и ќе согледаме колку сме далеку, кога станува збор за признавањето на родовата припадност во процесот на справувањето со минатото.

Импресум

Balkan.Perspectives е објавен од страна на форум ЗФД.

Форумот за Граѓански мир (*forumZFD*, Форум Ziviler Friedensdienst) е германска организација која е основана во 1996 год. Таа обучува и ангажира мировни експерти во конфликтни региони каде што тие работат заедно со локалните партнери за промовирање на мирен соживот и ненасилно решавање на конфликтите. Стратешки партнер за Западен Балкан е Пакс Кристи во епархијата Ахен.

Во земјите од Западен Балкан, фокусот е на проекти од областа на справување со минатото и поттикнување на дијалогот меѓу спротиставените страни. Ова вклучува проекти со училишна медијација, поддршка на граѓанското општество, или зголемување на капацитетите на медиумите за поконструктивен пристап во справувањето со минатото.

Програмата е финансирана од германското Сојузно министерство за економска соработка и развој (БМЗ).

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК:

Маике Дафелд

РЕДАКЦИЈА:

Сунита Даутбеговиќ-Бошњаковиќ, Вјолца Ислами Хајрулаху, Нора Малики, Јоханес Ругер, Нехари Шари

АВТОРИ:

Андреас Берг, Мефаил Исмаили, Јулијана Мојсиловиќ, Неркез Опачин, Вилдана Селимбеговиќ, Адис Сусњар, Маја Васева.

ДИЗАЈН:

Леарт Зогјани

ПЕЧАТ:

Енвинион

ПРЕВОД:

Мерита Фејза (на албански јазик), Бјанка Османовиќ (БХС), Реис Кјерим (македонски)

КОРЕКТУРА:

ЛБГ комуникации (на албански јазик), Силвана Кржовска (македонски), Зинаида Лакич (БХС), Џек Робинсон (англиски)

ЗА КОНТАКТ:

Balkan.perspectives@forumzfd.de

МЕСТО НА ИЗДАВАЊЕ:

Келн

Форумот за Граѓански мир | Форум Ziviler Friedensdienst d. V. (forumZFD)

Канцеларија во Косово: Сејди Круезиу 16 - Пејтон 10000 Приштина	Канцеларија во Србија: Проте Матеје 17 11000 Белград
Канцеларија во Босна и Херцеговина: ул. Бранилаца Сарајева 19 Б 71000 Сараево	Канцеларија во Македонија: ул. Борка Талески 11/4 1000 Скопје

Општи услови

Balkan.Perspectives има цел да иницира дебата за справување со минатото на Балканот. Ставовите изнесени во ова списание се оние на соработниците и не ги одразуваат мислењата на уредникот или форум ЗФД. Додека издавачите внимателно ги проверуваат веб-линковите промовирани во ова месечно списание, тие не можат да се сметаат за одговорни за содржината на надворешни интернет-страници.

Добредојдени сте да го ископирате и редистрибуирате овој материјал во печатена или електронска форма, под услов да не се промени текстот, да се оддава признание и без да се наплаќа.

